

Boxholms skogar har satt upp en minnesskylt vid kvarnstenarna. Till vänster: På häradskartan från 1870-talet är Karshult markerat. Sydöst om Karshult ligger Lugnet, dit flyttade Sven och Maja Stina 1879, de var de sista som bodde i Karshult.

Artikelförfattaren fascinerar av kvarnstenarna som Olof Dalström lär ha huggit ut. Det kändes som att tiden stannat på platsen, här har stenarna legat i mer än 200 år.

Dalström och soldat Kastor

Fascinerande levnadsöden – inte helt bortglömda i glömskans hav

BOXHOLM (LT)

Soldaten Jonas Kastor – född 1776 – hade ett händelserikt liv. Han var livgrenadjär och fick uppleva att hustrun födde ett barn där hon sedan erkände att drängen på granngården var fadern. Det slutade med skilsmässa! Jonas gifte om sig och 1831 kom familjen till nybyggda Karshult. Nära Karshult finns spår av stenhuggare Dahlström, till exempel "glömda" kvarnstenar och stenstolpar.

Enligt Kalle Bäck – författare och professor i historia – så är Östergötland Sveriges torptätaste landskap och i Boxholms kommun kryllade det en gång i tiden av torp i skogarna.

De fyra socknarna Rinna, Ekeby, Åsbo och Malexander låg ju i det som är Boxholms kommun, och år 1880 bildades dessutom Blåviks socken som var en utbrytning med delar av socknarna Ekeby och Torpa. I alla dessa socknar kan man i dag stöta på minnesskyltar av torp ute i skogarna, uppsatta av olika föreningar för att bevara minnet av platserna, något som inte minst släktforskare gillar och som ju ibland vill se platserna där förfäderna har levt.

I skogarna nordost om Boxholm uppfördes det en stuga i början av 1830-talet, den fick namnet Karshult. I häftet "Åsbo sockens hävder 4" kan man läsa att "Oskar i Ång" berättat att Karshult byggdes av stenhuggare Dalström. Det är högst tveksamt

för Dalström har aldrig varit skriven i Karshult. Den första som flyttade in i Karshult var den före detta soldaten Jonas Kastor. Om Kastor uttalas slarvigt så låter det nog ungefär som "Karstor" och det kanske kan vara orsaken till stugans namn.

På Föreningen Krafttagets hemsida går det att ta del av historiens vingslag och det är hembygdsforskaren Gunilla Kindberg som forskat kring Karshult, Jonas Kastor och stenhuggare Dalström.

Jonas Kastor föddes den 29 april 1776 i Malexander. Han gifte sig första gången 1798 med Kerstin Eriksdotter från Norra Vi, de var då dräng och piga i Mellansjö, och där föddes sonen Nils 1799. Familjen flyttade sedan till Ekeby och Jonas blev livgrenadjär vid Fjättmunna och han fick då namnet Karsk. Dottern Katharina föddes 1802 och fem år senare födde hustrun sonen Henrik.

Men det visade sig att det inte var Jonas som var far till Henrik! I födelseboken kan man läsa: Henrik, son av livgrenadjären Jonas Karsks hustru Kerstin Eriksdotter vid Fjättmunna, vilken vid 37 års ålder låtit lägga sig efter eget angivande av drängen Anders Hovstedt på Lins-torps ägor.

Makarna skiljdes 1810 och en skilsmässa i början av 1800-talet måste väl ha varit något ytterst ovanligt! Jonas flyttade med sina två barn till Ryttertorp nr 56 på Bötinge ägor i Åsbo socken. Han tog då namnet Kastor. År 1811 gifte Jonas om sig med Ingrid

Jonsdotter, född 1782 i Malexander. Den 6 december 1812 fick makarna det första barnet, sonen Anders Fredrik. Sedan blev Jonas soldat vid Hultekil och familjen hamnade då i Ryttertorp nr 55 där hustrun Ingrid födde barnen Maja Sina 1818, Anna Greta 1820 och Gustaf 1823. I husförhållsboken har prästen skrivit att Ingrid Jonsdotter var skadad i barnsbörd. År 1831 var Jonas Kastor 55 år och han lämnade då soldatlivet, så då blev det åter dags att flytta. Det var då som Jonas och familjen flyttade till Karshult på Strålsnäs ägor.

Enligt en läkarattest led Jonas av bråck men trots detta blev han kyrkoväktare samt nattvakt vid Strålsnäs säteri. Som nattvakt skulle han klockan två på natten väcka de åtta pigorna, då skulle de gå upp för att väva och spinna. Han skulle också vara eldvakt och kl 12 sjöng Jonas sin nattväktarvisa: "Nu är klockan 12 slagen. Gud signe alla gårdens innevånare för eld och vatten."

Enligt "Åsbo sockens hävder" så hade Jonas Kastor varit med i Finska kriget och även blivit tillfångatagen men tydligen också frigiven. Undertecknads helt egna fundering är att Jonas Kastor kanske var borta väldigt mycket, kanske flera månader i sträck, vilket gjorde att hustrun lockades att umgås intimt med drängen Anders Hovstedt...

Efter en tid tog Jonas och Ingrids son Gustaf över Karshult men föräldrarna bodde kvar hos sonen. Men redan

1849 dog sonen Gustaf av nervfeber, endast 26 år gammal.

Sven Persson, som var gift med Kastors sondotter Maja Stina, blev nu torpare i Karshult.

Jonas dog 1858 i en ålder av 82 år, och Ingrid var 81 år gammal när hon dog 1863. I dödboken står det att Ingrid varit sängliggande under flera år.

Det sägs att när Jonas blev sjuk och sängliggande vägrade han att ta av sig sina stövlar. Han var tydligen en envis gammal knekt och ville även begravas med stövlarna på, men hur det gick med den saken vet vi inte.

Sven Persson och Maja Stina bodde kvar i Karshult till 1879 då de flyttade till Lugnet. Det påstås att Karshult är flyttat till Lugnet så det verkar som att paret tog stugan med sig! Torpet Lugnet fanns dock sen tidigare men de kan ju ha uppfört en ny stuga på den platsen.

Stenhuggare Dahlström bodde alltså aldrig i Karshult men det är troligt att det är han som har satt en del spår i området. En knapp kilometer nordväst om Karshult, inte långt från Smedstorp, kan man hitta ett stort antal stenstolpar liggande som en trappa i skogen. Mycket märkligt är det, och kanske är dessa stenstolpar något som stenhuggare Olof Dalström har skapat.

Det var år 1789 kom stenhuggare Olof Dalström kom från Kolbäck till Boxholms bruk, Ekeby socken. Någon gång efter 1795 bosatte han sig i torpet Dalstorp, det låg

strax intill den nuvarande OKQ8-macken i Boxholm.

Några hundra meter söder om platsen för Karshult ligger det några "glömda" kvarnstenar, något som även "Oskar i Ång" berättar om i "Åsbo sockens hävder", och enligt honom är de huggna av Dalström. Oskar berättar också om "Pälsablöta", så kallades en bäck som gick igenom Ingekärr. Den kallades "Pälsablöta" därför att det hände att oxarna gick ner sig vid vinterkörning där. Kärret norr om Ingekärr kallades Stenhuggarekärret efter Dalström. "Oskar i Ång" menar att alla dessa namn väl är dömda att hamna i glömskans hav så småningom...

Olof Dalström dog den 11 april 1818, 70 år gammal. I dödboken står det bland annat: Lärde stenhuggeri hos sin bror, var der med sysselsatt vid Strömsholms canal, der han 1780 gifte sig med nu i sorg efterlevande hustru Maria Olofsdotter. Med henne har han 7 barn av hvilka 4 äro aflivade. Sonen Olof Dalström är stenhuggare vid Högsjö, dotren Anna Maja gästgäfvarehustru i Ödeshög och dotren Ulrika gästgäfvare Wallins hustru i Dala. Såsom stenhuggare vid Boxholm, hitkommen ifrån Kolbäck 1789, har Dalström uppbyggt och uthuggit många vackra stenar till gagn. Alltid ärlig och gladlynt.

Visst är historien på hemmaplan många gånger väl så spännande som vår historia om kungar och drottningar...

Text och bild:
KLAS JOHANSSON

Det händer

Evenemangstips
i Boxholms kommun

Utställning: Birgitta Ögnelooth Wiklund

Birgitta Ögnelooth Wiklund ställer ut tavlor.

Tid: T o m 01-25.

Plats: Boxholms bibliotek.

Monterutställning: Träfigurer

Stefan Karlsson ställer ut sina humoristiska träfigurer.

Tid: T o m 02-08.

Plats: Boxholms bibliotek.

Selma, Singer och Skapelsen

Skådespelaren och fängslade historieberättaren Björn Söderbäck besöker Boxholms bibliotek för Förintelsens minnesdag. Han bjuder på en föreställning med kopplingar till Förintelsen, fredsfrågor och "Om detta måste vi berätta".

Tid: T o m 01-26, kl 13-14.
Plats: Boxholms bibliotek.

Bio: Ploey – Ett vinteräventyr

Den isländska vintern närmar sig. För strandpiparna har tiden för att flyga söderut kommit. Men Ploey vet missar avfärden och blir ensam kvar. Han bestämmer sig då för att gå över "islandet", i hopp om att nå den mytomspunna dal som sägs vara bevarad från kylan: Paradisdalen.

Tid: 01-26 och 01-27, kl 14.

Plats: Folkets hus.

Bio: Britt-Marie var här

Britt-Marie är inte alls någon ordningsfascist. Det är bara det att smuts och oorganiserade besticklådor får henne att skrika på insidan. När hon lämnar sin man efter 40 års äktenskap och ett liv som hemmafru, tvingas hon göra upp med sig själv och möta omvärlden.

Tid: 01-27, kl 18 samt 01-30, kl 19.30.

Plats: Folkets hus.

Söndagstur 27 januari

Berättare denna söndag är Barbro Bornsäter.

Plats: Elden brinner på en kulle belägen strax sydväst om Södra Timmerö. Vägvisning mellan Södra Timmerö och Andersbo/Laxberg. Tid: 01-27. Elden tänds kring klockan 10 och Barbro kan vi lyssna på klockan 10.45.

Språkcafé på bibblan

Vi fikar och pratar svenska med varandra! Det är en fin chans att möta nya människor, både för dig som lär dig svenska och dig som redan pratar svenska.

Tid: 01-29, kl 17-18.30.
Plats: Boxholms bibliotek.

Maila ditt evenemang till redaktionen@lanstidningen.se senast fredag veckan innan införande.